

Turistička ponuda Osječko-baranjske županije

Batinić, Darija

Undergraduate thesis / Završni rad

2019

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Pula / Sveučilište Jurja Dobrile u Puli**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:137:258178>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-04-16**

Repository / Repozitorij:

[Digital Repository Juraj Dobrila University of Pula](#)

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
Fakultet za interdisciplinarne, talijanske i kulturološke studije

Darija Batinić

TURISTIČKA PONUDA OSJEČKO-BARANJSKE ŽUPANIJE

Završni rad

Pula, rujan, 2019.

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
Fakultet za interdisciplinarne, talijanske i kulturološke studije

DARIJA BATINIĆ

TURISTIČKA PONUDA OSJEČKO-BARANJSKE ŽUPANIJE

Završni rad

JMBAG: 0303064437, redoviti student

Studijski smjer: Kultura i turizam

Predmet: Selektivni oblici turizma

Mentor: doc.dr.sc. Aljoša Vitasović

Pula, rujan, 2019.

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

Ja, dolje potpisani Darija Batinić, kandidat za prvostupnika Kulture i turizma ovime izjavljujem da je ovaj Završni rad rezultat isključivo mogega vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima te da se oslanja na objavljenu literaturu kao što to pokazuju korištene bilješke i bibliografija. Izjavljujem da niti jedan dio Završnog rada nije napisan na nedozvoljen način, odnosno da je prepisan iz kojega necitiranog rada, te da ikoji dio rada krši bilo čija autorska prava. Izjavljujem, također, da nijedan dio rada nije iskorišten za koji drugi rad pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili radnoj ustanovi.

Student

Darija Batinić

U Puli, 12.rujna, 2019. godine

IZJAVA o korištenju autorskog djela

Ja, _____ Darija Batinić _____ dajem odobrenje Sveučilištu Jurja Dobrile u Puli, kao nositelju prava iskorištavanja, da moj završni rad pod nazivom Turistička ponuda Osječko-baranjske županije koristi na način da gore navedeno autorsko djelo, kao cjeloviti tekst trajno objavi u javnoj internetskoj bazi Sveučilišne knjižnice Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli te kopira u javnu internetsku bazu završnih radova Nacionalne i sveučilišne knjižnice (stavljanje na raspolaganje javnosti), sve u skladu s Zakonom o autorskom pravu i drugim srodnim pravima i dobrom akademskom praksom, a radi promicanja otvorenoga, slobodnoga pristupa znanstvenim informacijama.

Za korištenje autorskog djela na gore navedeni način ne potražujem naknadu.

U Puli, 12.rujna 2019. (datum)

Potpis

Darija Batinić

Sadržaj:

1. UVOD	6
2. TURIZAM U OSJEČKO-BARANJSKOJ ŽUPANIJI.....	7
2.1. Osječko-baranjska županija.....	8
2.2. Turistički atributi Osječko-baranjske županije	9
2.3. Smještajni kapaciteti Osječko-baranjske županije	10
3. SELEKTIVNI OBLICI TURIZMA	12
3.1. Ekoturizam.....	13
3.2. Zdravstveni turizam	13
3.3. Sportsko-rekreacijski turizam.....	14
3.3.1. Područje Kopačkog rita	14
4. RURALNI TURIZAM OSJEČKO-BARANJSKE ŽUPANIJE	16
4.1. Seoska gospodarstva	18
4.2. Državna ergela lipicanaca u Đakovu.....	19
4.3. Vinogorja.....	20
5. KULTURNI TURIZAM.....	22
5.1. Osijek	23
5.2. Bizovac	25
5.3. Valpovo (Walpo)	26
5.4. Našice	26
5.5. Đakovo.....	27
5.6. Ostali gradovi	28
5.7. Manifestacije kao dio kulturnog turizma.....	29
6. ZAKLJUČAK.....	31
LITERATURA	32

1. UVOD

Svrha ovog rada je upoznati se sa turizmom u Osječko-baranjskoj županiji. Ona se nalazi na istoku Hrvatske, i po veličini je četvrta u nizu županija u Hrvatskoj. Po svome položaju pripada kontinentalnom turizmu. Kontinentalni turizam Osječko-baranjske županije i njezin razvoj se ponajviše temelji na njezinim plodnim poljima, ruralnom, lječilišnom te kulturnom turizmu (sakralni objekti, spomenici, znameniti dvorci i slično), ali i hranom i čuvenim vinima koji županiju čine jedinstvenom destinacijom, što će biti detaljnije opisano kroz ovaj rad. Njezini selektivni oblici turizma su prilika i mogućnost za daljni razvoj turizma i atraktivne turističke ponude županije, zbog njezinih vrijednih resursa i atraktivnog prostora koji služe kao temeljno polazište za razvoj.

Cilj ovog rada je predstaviti selektivne oblike turizma i resurse Osječko-baranjske županije koji su veliki potencijal za njezin turistički razvoj. Osječko-baranjska županija obiluje resursima koje se treba u pravom smjeru i valorizirati. Pri pisanju ovoga rada koristila se znanstvena i stručna literatura, internetski izvori i knjige koje su vezani za samu temu.

U ovom radu su korištene: induktivna metoda, metoda analize i sinteze te metoda kompilacije.

Rad se sastoji od 7 poglavlja u što su uključeni i uvod i zaključak. Poslije uvoda, u drugom dijelu rada ponajprije se opisuje definicija turizma, njegovo pojavljivanje, zatim sama Osječko-baranjska županija (položaj, naselja, nositelji turizma), te njezini turistički atributi (pozicioniranje u svijesti posjetitelja) i smještajni kapaciteti što danas u turizmu igraju veliku ulogu. Zatim u slijedećem poglavlju opisni su selektivni oblici turizma Osječko-baranjske županije kojima raspolaže i koji imaju potencijala za daljni razvoj-ekoturizam, zdravstveni turizam, sportsko-rekreacijski turizam. Nakon toga slijedi opširniji opisi ruralnog i kulturnog turizma te zaključak samog rada. Kulturni turizam opisan je po gradovima koji preuzimaju najveću ulogu u razvoju turizma na ovom području. Na kraju rada nalazi se literatura korištena pri izradi, te popis tablica i slika.

2. TURIZAM U OSJEČKO-BARANJSKOJ ŽUPANIJI

Smatra se da pojam turizma dolazi od riječi „Grand tour“, kada su pripadnici engleske aristokracije od 17.do sredine 19.stoljeća putovali Europom, radi razloga kao što su obrazovanje, upoznavanje s kulturom drugih naroda, rekreacija i slično. Službeno se turizam počeo upotrebljavati 1811.godine kada je u članku „Sublime Cockey Tourism“, Sporting Magazina označavao gužvu, meškoljenje, kretanje gomile za vrijeme sportske manifestacije. Turist se pojavio kao pojam nešto ranije nego turizam.¹

„WTO je 1995.godine donio novu definiciju pojma turizma: Turizam obuhvaća sve aktivnosti osoba na putovanju i prilikom boravka u mjestima izvan njihova uobičajenog prebivališta u razdoblju ne duljem od jedne godine, a u svrhu odmora, poslovnih i ostalih razloga“.²

Autori prilikom definiranja turizma naglašavaju kako su resursi bitna stavka u turizmu. Turizam utječe na gospodarsku valorizaciju i prirodnih i društvenih resursa. Resursi određene destinacije mogu ju privesti ciljanoj svrsi u turizmu.³

Razvoj destinacije je paralelno povezana i sa razvojem turizma. Kada se mijenja turizam i njegovo tržište, njegove atraktivnosti, tada se mijenja i destinacija, kojoj je cilj prilagoditi se, i ponuditi nešto novo, u skladu s potražnjom. Turist danas postaje sve zahtjevniji, kompleksniji koji je ujedno i informiraniji i tehnološki obrazovaniji, zato, ako destinacije žele opstati moraju se i prilagoditi.⁴

¹ Petrić L., Osnove turizma, Sveučilište u Splitu, Lidija petrić, 2015.

² ibid

³ Čavlek, N.: Turizam, Ekonomske osnove i organizacijski sustav, 2011., str 126

⁴ Benčić, M., Brendiranje turističkih atrakcija, 2016., <https://zir.nsk.hr/islandora/object/unipu:1147/preview>

2.1. Osječko-baranjska županija

Osječko-baranjska županija nalazi se na istoku Hrvatske, te svojim položajem i obilježjima pripada kontinentalnom turizmu. Kontinentalnom se turizmu u prošlosti nije posvećivala velika pažnja i pozornost, ali se to u posljednje vrijeme pokušava promijeniti zbog utjecaja svjetskog turističkog tržišta. Sve je više izraženija potraga za „cikloturizmom“, „ekoturizmom“, „seoskim turizmom“, „kulturnim turizmom“, itd., jer turistički trendovi pokazuju da se dogodila promjena u ponašanju turista koji teže za što različitim iskustvima u svom putovanju. Ovakve vrste turizma imaju potencijal da postanu glavni (primarni) turistički proizvodi Županije. Osječko-baranjska županija je mjesto koje je bogato prirodnim i kulturnim atrakcijama, te njezini je potencijali čine odredištem za turiste koji su željni istinskog odmora.⁵

Osječko-baranjska županija obuhvaća 264 naselja koja su smještena u 42 jedinice lokalne samouprave, a njih 7 ima status grada. Od njih nositelji turizma su Osijek, Đakovo, Našice, Valpovo, Donji Miholjac, Belišće, Beli Manastir, Bilje, Bizovac, Erdut, Kneževi Vinogradi i Draž. Ova područja se ističu turističkim atrakcijama, ali su i u fazi valoriziranja atraktivnosti da se stave u funkciju turizma.⁶

⁵ TZ OBŽ i dr., informacija o stanju i razvojnim mogućnostima turizma na području osječko-baranjske županije i radu turističke zajednice županije, 2017., str 1.

⁶ Upravni odjel za kontinentalni turizam.Osječko-baranjske županije., Izvješće o razvoju turizma na području osječko-baranjske županije, str 1.

2.2. Turistički atributi Osječko-baranjske županije

Ukoliko se destinacija, regija pa čak i država želi pozicionirati u svijesti turista, ono što je bitno je to da turistički treba imati prepoznatljivu percepciju, atribute. Svaka turistička regija ima specifične karakteristike, koje njezinim pravilnim valoriziranjem, pomažu da se izgradi specifičan identitet mjesta. To posjetiteljima daje uvid u različitosti između pojedinih.

Osječko-baranjska županija dio je Slavonije. Kada nekome spomenete Slavoniju, ono što svima prvo pada na pamet su njezine ravnice, grad Osijek, gastronomija, park prirode Kopački rit, vina, seoska domaćinstva, lipicanska konja, rijeke Drava i Dunav i mogućnost rekreativnih aktivnosti. To sve su turistički atributi s kojima Osječko-baranjska županija raspolaže, što je prikazano na slici br.1.⁷

Slika br.1. Turistički atributi Osječko-baranjske županije

Izvor: Master plan Osječko-baranjske županije

⁷ Master plan turizma Obž, str 38.

2.3. Smještajni kapaciteti Osječko-baranjske županije

Osječko-baranjska županija je u 2015. godini raspolagala sa sveukupno 2 742 kreveta, koji su podrazumijevali krevete u hotelima, kampovima, privatnom smještaju ili drugo (tablica 1.).

Tablica br.1. Smještajni kapaciteti u Osječko-baranjskoj županiji

2015		
Tipovi smještaja	Broj kreveta	Udio
Hotelski smještaj	1218	44%
Privatni smještaj	936	34%
Kampovi	30	1%
Ostalo	558	20%
Ukupno	2742	

Izvor: TZ Osječko-baranjske županije, Horwath HTL, travanj 2016.

Iz tablice br.1 možemo vidjeti da su smještajni kapaciteti iz 2015.godine bili raspoređeni tako da je najviše smještaja zauzeo hotelski smještaj sa 44%, a najmanje kampovi, samo 1%. Pod privatnim smještajem podrazumijevaju se sobe i apartmani, a hotelski smještaj hotele, aparthotele i turistička naselja. Za Osječko-baranjsku županiju koja se nalazi u kontinentalnom dijelu Hrvatske nije čudno što najviše smještajnih kapaciteta, kojih ukupno nema mnogo, zauzimaju hotelski smještaji.

Od 2008. do 2015.godine smještajni kapacitetu su porasli za 590 kreveta ili u postotku 27,4%. Smještajni kapacitet je porastao u privatnom smještaju koji je u ovom promatranom razdoblju udvostručen i u smještajnom kapacitetu pod kategorijom „ostalo“.. Porasli su manji smještajni objekti, obiteljska poljoprivredna gospodarstva i drugi tipovi ruralnog smještaja, koji pripadaju u jednu od dviju skupina. ⁸

⁸ Master plan turizma Obž, str 46.

Hoteli

Iz godine u godinu u županiji se poboljšava ugostiteljska ponuda. Svake godine se sve više želi približiti gostu i nuditi što bogatiju i raznovrsniju ugostiteljsku ponudu. U Osječko-baranjskoj županiji nalazi se 17 hotela, a njih pet imaju 4*, dok dva imaju samo 2*.⁹

Tablica 2. Hoteli u Osječko-baranjskoj županiji (2015.)

	Naziv objekta	kategorizacija	Mjesto	Broj ležaja
1.	Hotel Osijek	****	Osijek	260
2.	ZOO Hotel	****	Osijek	36
3.	Hotel Waldinger	****	Osijek	31
4.	Hotel Patria	****	Beli Manastir	80
5.	Hotel Lug	****	Lug	40
6.	Hotel Blaža	***	Đakovo	46
7.	Hotel Đakovo	***	Đakovo	50
8.	Hotel Silver	***	Osijek	50
9.	Hotel Vila Ariston	***	Osijek	21
10.	Hotel Millennium	***	Osijek	20
11.	Hotel Drava	***	Osijek	18
12.	Hotel Villa Valpovo	***	Valpovo	68
13.	Hotel Slavona	***	Donji Miholjac	13
14.	Hotel Park	***	Našice	100
15.	Hotel Zelenkrov	***	Čepin	18
16.	Hotel Central	**	Osijek	60
17.	Hotel Termia	**	Bizovac	205
UKUPNO (HOTELSKI KAPACITETI U OBŽ)				1.116
UKUPNO (OSTALE VRSTE SMJEŠTAJNIH KAPACITETA)				cca 2.000
UKUPNO (SMJEŠTAJNI KAPACITETI U OBŽ)				cca 3.116

Izvor: TZ OBŽ; Obrada: HGK-ŽK Osijek

Iz tablice je vidljivo da se najviše smještajnih kapaciteta, odnosno hotela, nalaze u Osijeku, koji također ima najviše ležajeva u „Hotelu Osijek“ (260 ležaja), a drugi po redu je u Bizovcu u „Hotelu Termia“ (210 ležaja).

Obiteljski smještaj (Privatni)

Obiteljskih smještaja u Osječko-baranjskoj županiji ima oko 280, sa 2 000 ležajeva i 900 smještajnih jedinica. Kako broj sve više raste svake godine, 2014. godine je osnovana Sekcija obiteljskog smještaja za regiju Slavonija, Baranja i Srijem, gdje se svake godine okupljaju na Forumu obiteljskog smještaja tražeći informacije važne za

^{9 9} Master plan turizma Obž, str 46.

iznajmljivače (kao npr. mogućnosti financiranja, edukacije o poboljšanju pružanja usluge, zakonske regulative itd.).¹⁰

3. SELEKTIVNI OBLICI TURIZMA

Turistička atrakcija se definira kao nekakvi odnos između turista, određene znamenitosti i označivača. „Prema Weber-Mikačiću (1995.). turistička atrakcija su privlačna obilježja destinacije, odnosno oni resursi koji su svima dostupni za turističko razgledavanje i da se u njima uživa.“¹¹

Važnost odmora je u tome da se doživi i dogodi promjena u svakodnevnom životu. Turisti bježe od svakodnevnice, doživljavaju nešto novo, drugačije se ponašaju, novac troše na drugačiji način, žive „drugi život“.

Turisti prilikom svog putovanja žele doživjeti što više različitih iskustava. Potražnja im se mijenja iz godine u godinu. Za takvu potražnju odgovara koncept ruralnog kojemu se integriraju i kulturni, lovni, avanturistički, eko i ostale vrste selektivnog turizma.

Selektivni oblici su u potrazi za suvremenim oblikom upravljačkog menadžmenta. Menadžersko upravljanje, u vezi sa selektivnim oblicima, napušta tradicionalan oblik, te se prepušta izazovnijem djelovanju i upravljanju, koji daljnje razvija selektivne oblike turizma.¹²

„Menadžment selektivnih oblika turizma podrazumijeva strateško upravljanje na svim razinama upravljačkog menadžmenta u turizmu.“¹³

Turisti u svom putovanju žele doživjeti što više različitih iskustava. Za takav oblik potražnje u novije vrijeme javlja se koncept ruralnog turizma u kojem se javlja kulturni, eko, lovni, vjerski, avanturistički i druge vrste selektivnog turizma.

¹⁰ Turizam, <https://www.hgk.hr/documents/turizam5bb47cb4e9503.pdf>

¹¹ Weber, Mikačić., Osnove turizma, Školska knjiga, 2017.

¹² Geić S., Menadžment selektivnih oblika turizma, 2011. str 82.

¹³ Ibid

U Osječko-baranjskoj županiji postoje sve pretpostavke za razvitak ruralnog turizma, što je značajan pokretač ekonomskom razvitku, što će biti detaljnije opisano u nastavku rada.

3.1. Ekoturizam

Ekoturizam u Osječko-baranjskoj županiji se najbolje predstavlja kroz primjer Parka prirode Kopačkog rita. Ono je zaštićen rezervat sa netaknutom okolinom i prirodom. Veliki je potencijal za daljnji razvoj ekoturizma, ali i ostalih selektivnih oblika (lovni, ribolovni, izletnički).¹⁴

Postoje dvije vrste segmenta u području ekoturizma: one skupine koje imaju veliki interes za ekoturizam te provode odmor na takav način (takvih skupina ima jako malo), ali veliki je broj onih koji odmor provode na moru, ali na kratko žele posjetiti prirodu.

3.2. Zdravstveni turizam

Na ovom području turizma ističu se Bizovačke toplice, koje imaju kvalitetnu i specifičnu ponudu. Zdravstveni je turizam danas jedan od značajnih trendova na tržištu.

Bizovačke toplice smatraju se najvećim turističkim kompleksom u Slavoniji koje nude veliku i raznovrsnu ponudu atraktivnog sadržaja. Pod Bizovačkim toplicama podrazumijevaju se Hotel Termia, Grad vode Aquapolis i lječilišta u sklopu Bizovačkih toplica. Grad vode Aquapolis zauzima vodenu površinu preko 4.000 m². Sastoji se od jedanaest bazena u čijem sklopu nude: vodene masaže, zračni gejzir, vodeni tobogan i 2 vodena slapa, ležeće zračne masaže, „vodena gljiva“ itd., a uz to sve nude bogatu gastronomsku ponudu. Osim vodene zabave u sklopu toplica nalaze se i sportski tereni za nogomet, košarku, odbojku i rukomet, dječji kutak za proslave rođendana te koncerti popularnih izvođača i pool party. Lječilište Bizovačke toplice su u funkciji od 2016.godine koji sadrži 56 dvokrevetnih soba i 2 apartmana. Bizovačka geotermalna voda utječe ljekovito na različite bolesti i oporavak.¹⁵

¹⁴ TZ OBŽ i dr., Informacija o stanju i razvojnim mogućnostima turizma na području osječko-baranjske županije i radu turističke zajednice županije, 2017, str.15.

¹⁵ Turistička zajednica Obž, <http://www.tzosbarzup.hr/hr/posjetite/bizovacke-toplice/>

Bizovačke toplice u budućnosti imaju značajnu ulogu i šansu za daljnji razvoj, ali i u smjeru kongresnog turizma.

3.3. Sportsko-rekreacijski turizam

Jedni od poznatih sportsko-rekreacijskih područja u Osječko-baranjskoj županiji su: Športsko-rekreacijski centar Kneževi Vinogradi: u kojem se nalaze olimpijski bazen te mali dječji bazen s toboganom, dječje igralište, sportski tereni poput nogometa, košarke, odbojke na pijesku, fitness sprave, odmorište za bicikliste, šetalište i ribnjak.

¹⁶ Aljmaš-Erdut-Dalj izletničko i ribolovno-rekreacijsko područje, posebno privlačno za cikloturiste. Uz rijeke Dravu i Dunav je područje dobro za avanturistički ili rekreacijski turizam, osim toga rijekom Dunavom plove brojni kruzeri za obilazak Osijeka i okolice, čije je pristanište u Aljmašu.¹⁷

Ornitološki rezervat „Podpanj“ nalazi se uz ribnjak Donji Miholjac, na njegovom zapadnom djelu. Zaštićeno je područje od 1997.godine, zbog ptica koji ondje borave, ali i preko zime. Ondje se nalazi i do 106 vrsta ptica, a troje od njih pripadaju svjetskim vrstama, a dvadesetak ugroženima.¹⁸

Zatim je tu još jezero Borovik koje se nalazi u blizini grada Đakova, poslije Kopačevskog jezera u Kopačkom ritu, ono je najveće jezero u županiji. Sportsko rekreacijski centar Lapovac, gdje se nalazi mogućnost za jahanjem, najmom jedrilica, streličarstvom i ostali adrenalinski sadržaji.

Od rekreacijskih područja, u ovom području se izdvaja Park prirode Kopački rit. Ono je funkcionalna turistička destinacija. Zanimljivo mjesto za odmor, uživanje u mirnoći, promatranju ptica i ostalih životinja, za rekreativne aktivnosti, atraktivne plovidbe i slično, što će biti detaljnije opisano u sljedećem potpoglavlju.

3.3.1. Područje Kopačkog rita

Kopački rit ima specifičan valovit izgled. Nastao je zbog rijeka i poplavnih voda, koje stvaraju sprudove i otoke, a te vode talože nanose ili produbljuju terene. Tako su

¹⁶ Rekreacija, izleti i priroda, <https://knezevi-vinogradi.hr/turizam/rekreacija-izleti-i-priroda/>

¹⁷ Erdut-Aljmaš-Dalj, <http://www.glas-slavonije.hr/391328/1/Erdut---Aljmas---Dalj-Vinogorje-i-svetiste-u-zagrljaju-Dunava>

¹⁸ Agencija za upravljanje zaštićenim prirodnim vrijednostima na područjima Obž, http://www.obz-zastita-prirode.hr/index.php?option=com_content&view=article&id=323:ornitolozi-rezervat-podpanj&catid=67:viesti

nastale depresije, grede i bare. 1993.godine Kopački je rit upisan u Popis močvarnih i vlažnih područja koje imaju međunarodni značaj. Ono se sastoji od različitih vrsta biljaka i životinja. Evidentirano je da posjeduje 140 biljaka, a neke od njih su vrlo rijetke u Svijetu.

Životinje su raznolike, tu su mekušci, kukci, vodozemci, gmazovi, ptice, sisavci.

Kopački rit je raznolik. Ima puno raznolikih ponuda i mnoštvo sadržaja. Od ponude nudi:

Šetanje poučnim stazama: kroz cijelu stazu se nalaze table, gdje svaka opisuje sadržaj uz koji se nalazi. Na primjer, životinje, biljke, močvarno stanište i slično, uz prikaz i slika. Cilj ovakve šetnje je samo upoznavanje Parka prirode i onoga od čega se sastoji i zašto je specifičan.

Poslije i nakon šetnje nalazi se selo Kopačevo, koje je specifično jer se na njegovom nasipu može vidjeti cijelo bogatstvo biljnih i životinjskih vrsta Parka kroz teleskop.

Obilazak Dvoraca Tikveš: uz ovaj obilazak vodiči upoznaju posjetitelje sa poviješću Kopačkog rita. Kroz ovu aktivnost posjetitelji posjete Novi Dvorac s aneksom, Stari Dvorac, Kapelicu i ostalo, a svi ti objekti su okruženi šumom.

Promatranje ptica: Broj ptica u Kopačkom ritu se kroz godinu mijenja. Najviše ih ima za vrijeme proljetne i jesenske migracije, a najmanje zimi. Iako zimi ima najmanje ptica u to vrijeme je velik broj gusaka i pataka. Ptica je zabilježeno 295 vrsta, a od njih 144 su stalne. Kroz jedan obilazak kopačkog rita moguće je vidjeti i do 70% različitih vrsta. Najveći broj vrsta ptica koje su nastanjene u Parku su orlovi štekavci, koromani i sve čaplje.

Kada je poplavno područje moguće je organizirati obilazak Kopačkog rita čamcem unutar Posebnog zoološkog rezervata.

Ribolov: u Kopačkom ritu moguće je pecati, jer sam Park izdaje dnevne ili godišnje dozvole, ovisno o lokaciji gdje se ribolov želi obavljati. Moguće je pecati na prirodnim ili umjetnim kanalima ili na samo rijeci Dunavu

Panorama kroz Kopački rit- razgledavanje zoo-rezervata brodom, posjet Kompleksu dvorca Tikveš, razgledavanje izložbe eksponata flore i faune u Bioekološkoj stanici,

projekcija promo-filma o Parku, te posjet kapelici Papinskog blagoslova. Put dabrova-razgledavanje zoo-rezervata čamcem, uz razgledavanje vodenih putova, te također Kompleks dvorca, posjet Bioekološkoj stanici, promo-film i kapelica Papinskog blagoslova. Staza Kopačkog rita- pješaćenje po raznim dijelovima Parka, otprilike 2 sata, u grupama od 10 osoba. Kanu Pustolovine kroz Kopački rit- minimalno 3 osobe, gdje se na završetku izleta pruža mogućnost razgledavanja svega navedenog do sad.

Bicikliranje: postoji najam bicikla. Gdje se vozeći stazama Kopačkog rita također može upoznati njegove prirodne ljepote a uz to je i način rekreacije.

Vožnja brodom: Vožnja počinje na Velikom Sakadašu na jezeru gdje počinje vožnja kroz Posebni zoološki rezervat. Na brodu se nalazi i stručni vodič koji upoznaje posjetitelje sa informacijama o Parku prirode. Vozi se od jezera Kanalom Čonakut do Hordovanja koji dijeli Kopačko jezero od Čonakuta. Kopačko jezero je najveće jezero, gdje u njemu u bilo kojem dobu godine obitavaju kolonije različitih prica, od gusaka pataka, galebova do orlovih štekavca.¹⁹

4.RURALNI TURIZAM OSJEČKO-BARANJSKE ŽUPANIJE

Pojam ruralni turizam se definira na različite način- prema autoru D. Demonje i P.Ružića, ruralni turizam se smatra kao skupni naziv za različite vrste aktivnosti i turizma koji se javljaju izvan grada, i onih područja na kojima se razvio turizam. Dok je Vijeće Europe ruralni turizam definirao kao turizam na seoskom području, koji objedinjuje sve aktivnosti na tom mjestu, a najvažnije je da su takve vrste turizma u mirnoj sredini, udaljeno od buke, očuvan okoliš, domaća hrana i slično²⁰.

Ruralni turizam u Osječko-baranjskoj županiji uglavnom podrazumijeva obiteljska gospodarstva, koja nude različite aktivnosti njihovim posjetiteljima. Uz aktivnosti nude smještaj i hranu. Ali u novije se vrijeme smatra da je to nedovoljno, uz sve to fali i razvoj infrastrukture.

Ruralno područje zauzima oko 92% teritorija države. 1998.godine su registrirana 32 turistička seoska obiteljska gospodarstva,kada se i smatra da je ruralni turizam

¹⁹ Park prirode Kopački rit, <https://pp-kopacki-rit.hr/>

²⁰ Ružić, P.: Ruralni turizam, Institut za poljoprivredu i turizam, 2009., str. 15.

započeo svoj razvoj. Sa 32 obiteljska gospodarstva, do 2015.godine taj broj je skočio i do 688.

Iako je broj skočio, njihov razvoj nije ravnomjerno raspoređen u svim dijelovima Istočne Hrvatske. Za njihov razvoj, potrebno je gledati njihove mogućnosti u budućnosti, i mogućnost ulaganja: ulaganje u infrastrukturu, selektivnih oblika turizma, lov, ribolov, zdravstveni turizam i ostalo.

Danas je registrirano 112 obiteljskih gospodarstava u Istočnoj Hrvatskoj, a polovica od njih se nalazi samo u Osječko-baranjskoj županiji. Osječko-baranjska županija ima sve potencijale, koji su bitni za razvoj ruralnog turizma, poput bogatih prirodnih resursa.²¹

U sljedećim poglavljima će se predstaviti najpoznatija seoska gospodarstva koja imaju potencijal za daljnji razvoj, vinogorja, vinski podrumi, koji predstavljaju posebnu atrakciju. Isto tako proizvodnja domaćeg vina, koje se širi i odlazi u ostatak Hrvatske, Europe pa i Svijeta.

²¹ Ružić, P.: Ruralni turizam, Institut za poljoprivredu i turizam, 2009., str. 15.

4.1. Seoska gospodarstva

Ivica i Marica

Ivica i Marica je seosko gospodarstvo koje se nalazi u selu po imenu Karanac. Selo je posebno jer svaka kuća koja se u njemu nalazi ima svoju priču u prošlim vremenima, gdje se danas oživljava njihova tradicija i prošlost. Ovo gospodarstvo nudi brojne vinske podruma i degustaciju vina, uz vino nude se i restorani sa njihovim domaćim specijalitetima, gdje nude stara jela sa starim receptima. Nude i smještaj poput kuća ili apartmana, ali i na cijelu godinu. Osim smještaja i hrane one nude i malo zabave. Koncerti sa zvukovima tamburice ili romska glazba što su specifičnosti Slavonije. Zatim su tu još i rekreativne aktivnosti, vožnja seljačkim kolima, jahanje, vožnja biciklima, nordijsko hodanje i slično.²²

Seoski turizam Banjski dvori

Banjski dvori nalaze se 30 kilometara od grada Osijeka. Mjesto u kojem se nalaze nazivaju se Zmajevci, a smatra se da Banjski dvori nude bijeg od svakodnevice, jer su okruženi šumom, rijekom Dunavom i brojnim vinogradima.

Banjski dvori se također nalaze i u blizini Parka prirode Kopačkog rita. Te uz to nude i cjelodnevne izlete, uz posjete dvorcima, vožnja čamcima, biciklima, kočijama. Kako se dvori nalaze uz rijeku i šumu, nude se i rekreativne aktivnosti kao što su lov i ribolov.

Kao i prethodno gospodarstvo i Banjski dvori osim smještaja nude i blagovaonicu sa tradicionalnim jelima i degustacijama vina iz baranjskih podruma.²³

Baranjska kuća

Baranjska kuća je smješтана u srcu Baranje, u selu Karancu, koje je smješteno u podnožju Baranjske planine.

Baranjska kuća se ne razlikuje puno od prethodnih seoskih gospodarstava. Također nudi posjetiteljima svaki vikend zabavu i proslavu, većinom uz romsku glazbu uz baranjska vina i tradicionalnih, po starom receptu, pripremljenih jela.²⁴

²² Ruralna ponuda Osječko-baranjske županije, <http://www.ruralna.hr/?page=client&id=302#cgoo-tab>

²³ Ibid

²⁴ Ruralna ponuda Osječko-baranjske županije, <http://www.ruralna.hr/?page=client&id=302#cgoo-tab>

Jela se pripremaju u restoranu koji se nalazi u staroj kući iz 1902.godine, a uz tu kuću se nalazi i dječje dvorište, te antikvarnica, koja sadržava više od 8 000 različitih izložaka.

U ovom području još je i poznata „Ulica zaboravljenog vremena“ koja sadržava tkalačku radionu s nošnjama iz prošlih vremena, klomparsku radionu, stari mlin, kovačevu kuću, brijačnicu i slične. Pored ove ulice nalazi se toranj, koji se izdiže 9 metara, a aktualan je po tome što se s njega vidi cijelo etno selo i pruža divan pogled.

25

Ovo su samo neki od seoskih gospodarstava, naravno postoje još različita druga seoska gospodarstva, koja nude slične ponude

4.2.Državna ergela lipicanaca u Đakovu

Đakovo je grad koji kako kažu pripada srcu Slavonije. Ističe se i prepoznatljiv upravo po Ergeli lipicanaca koja je među najstarijima u europskoj. Od 1374.godine Ergela je uzgajala konje, a od 1854. i lipicanska grla. Konjički klub i jahački centar osnovali su 1972.godine iz razloga za održavanje natjecanja među konjima, ali i radi jahanja, obuka i treninga posjetiteljima koji su željni zabave i rekreacije.²⁶

Turizam je ovdje zapravo pokrenut nakon izgradnje jahaone i uređenja ostatka prostora. Osim toga za budućnost je planirana izgradnja radno-rekreacijske zone; prodavaonice, jahaonice, smještajni-ugostiteljski kapaciteta, prostor za gledalište, jahački centar koji bi se sastojao od hotela i bazena, zatim druge stvari za rekreaciju poput golfa i teniskog igrališta i botanički vrt. Ergela ima veliki značaj u turizmu i ukoliko se u nju ulaže, te kako je planirano ima veliki potencijal da ju se počne doživljavati kao turističku atrakciju. Jer već od 2004.godine, ona svojim aktivnosti kreće putem turizma. Kada je ergela doživjela 511.godinu postojanja, i 211.godinu uzgoja lipicanskih konja (što je bilo 2011.godine), otvorila je vrata velikom broju gostiju. Tada su se događale brojne aktivnosti, kao što su radionice s animatorima, vožnje kočijom, predstave, izložbe fotografija, konjičke predstave itd. ²⁷

²⁵ Ibid

²⁶ Zavod za prostorno planiranje d.d.,2006.

²⁷ Državna ergela Đakovo; ergela-djakovo.hr/hr,.,2017.

4.3. Vinogorja

Od turističkih atraktivnost Osječko-baranjske županije tu se još ističu različita vinogorja.

Baranjsko vinogorje naziva se još i vinskom majkom, jer na mađarskom jeziku „boranya“ znači upravo to, vinska majka. U sklopu Baranjskog vinogorja nalazi se i brdo „Banska kosa“, koje su još prije 2 000 godina proglasili zlatnim, jer je vinogorje koje daje najkvalitetnije i vrhunsko vino uz svoje dobre uvjete za vinovu lozu.²⁸

Ovdje se vinski podrumi nalaze u prapornim naslagama gdje su izdubljeni. Zbog takvog izgleda, ovakvi vinski podrumi ističu se i izvan granica Hrvatske.

„U Osječko-baranjskoj županiji je registrirano oko 100 vinara, a za razvoj turističke infrastrukture je uloženo 4 milijuna, a za primarnu poljoprivrednu proizvodnju 20 milijuna. Uz to povećani su turistički dolasci, te se u Baranjskom vinogorju sada nalazi 2 000 registriranih ležajeva za turiste.“²⁹

Baranjsko vinogorje uz Erdutsko, koje je poslije objašnjeno, su prva dva vinogorja u državi koja su postala dio Vintoura, vinske ceste Europske Unije. Smatra se da turističko-vinski podrumi da bi postali turistički atraktivni, ne trebaju obuhvaćati samo vinske podrumne, nego i ugostiteljske-turističke ponude; restoran, smještaj, gastronomije, priredbe i aktivnosti vezane uz narodne običaje i ostalo.³⁰

Erdutsko vinogorje

Erdutsko se vinogorje nalazi uz rijeku Dunav, te na padinama Daljske planine. Poseban je krajolik jer je zaštićen, te se smatra atraktivnom destinacijom za odmor zbog šume koje ju okružuju i rijeku Dunav. Osim toga, ona posjeduje vinariju koja je bila u sklopu kurije Adamović-Cseh. Ona je bila poznata po bačvi koja je imala kapacitet do 75 000 litara, te je uvrštena u Guinnessovu knjigu rekorda kao najveća na svijetu.

²⁸ Turizam, <https://www.hgk.hr/documents/turizam5bb47cb4e9503.pdf>

²⁹ Baranjsko i erdutsko vinogorje, <http://www.poslovni.hr/hrvatska/baranjsko-i-erdutsko-vinogorje-dio-vintoura-41051>

³⁰ Ibid

Ovdje se također nalazi srednjovjekovna kula koje je jedino mjesto s kojeg se pruža pogled na rijeku Dunav.³¹

Tu je još i Đakovačko vinogorje čija tradicija seže u predtursko doba. Ono je poznato po proizvodnji misnog traminca. Ovdje se jednom godišnje organiziraju sajmovi koji se koriste za promidžbu, za kušanje vina ovog vinogorja i svakako za privlačenje turista iz cijele zemlje.

³¹ Blažević M., Ruralni turizam Osječko-baranjske županije,
file:///C:/Users/Asus/Downloads/blazevic_marin_pfos_2018_diplo_sveuc%20(1).pdf

5. KULTURNI TURIZAM

Kulturni turizam se teško definira, smatra se kao visoka kultura ali se danas proširio i na novo, šire značenje. Pod kulturom podrazumijevamo načine života, životnog standarda, vrijednosti, uvjerenja, stavove, identiteta ljudi. Kulturni turizam je zapravo turizam u kojem prevladava interes za objektima ili sadržajima kulturnog karaktera.

UNWTO je 1995.godine definirao kulturni turizam kao putovanja koja su motivirana kulturom kao na primjer kazališne, studijske, kulturne ture, putovanja na festivale ili slične događaje, putovanja na povijesne lokalitete, razgledavanje spomenika i kulturnih objekata, hodočašća, folklor i slično.³²

Život ljudi se kroz godine mijenjao, rezultirao je porastom educiranosti i kulturne razine pučanstva, te se i tako javio novi profil turista/putnika gdje se primjećuju dva motiva: novost i edukacija, što se može aplicirati na segment kulturnog turizma.

U Hrvatskoj se sve intenzivnije razmišlja o razvoju kulturnog turizma na lokalnoj, regionalnoj i nacionalnoj razini. Ona je oduvijek bila jedan od glavnih turističkih proizvoda, jer je turizam zapravo privlačio svojom atmosferom, kulturno-povijesnim spomenicima, festivalima, starim građevinama i slično, a turisti su oduvijek bili zainteresirani za različite vrste kultura.

U Osječko-baranjskoj županiji su utkane zemljopisne cjeline: Baranja, Đakovština, Valpovština, Donjomiholjački kraj. Poneki gradovi poput Osijeka, Đakova, Našica, Valpova, Belog Manastira i drugih mjesta su nastali u davnoj prošlosti, te kulturno povijesna baština daje pregled na svjetovne i sakralne svjedoke prošlosti sa spomenicima.³³

Svaki grad i svako mjesto Osječko-baranjske županije ima svoju osobnost koju mu je dalo određeno povijesno razdoblje. Stoga, s bogatom riznicom kulturno-povijesnih dobara utkaju se svakome trajno u sjećanje.

³² Razović M., Obilježja ponude kulturnog turizma dalmatinskih županija, Turistička zajednica županije Splitsko dalmatinske, 2009.

³³ TZ Obž, Kultuno povijesna baština Osječko-baranjske županije, <http://www.obz.hr/staro/hr/pdf/VodicHr.pdf>

5.1.Osijek

U Osijeku, njezine kulturne i povijesne znamenitosti sežu iz 18. i 19.stoljeća.

Tvrđa

Tvrđa kao stara povijesna jezgra pripada jednoj od najbolje očuvanih u cijeloj Hrvatskoj. Danas je ona ostatak tvrđave koju su 1687.godine podigle austrijske vojne vlasti nakon što su se oslobodili od Turaka. U to vrijeme ona je bila sjedište generalata i jedna od vrlo važnih točki koja je služila za obranu.³⁴

Zgrade koje se nalaze unutar tvrđe, odnosno njezinih zidina, su građene većinom u baroknom stilu, a ulaz u grad se vodila kroz četvora vrata, ali ta vrata su na početku 20.stoljeća srušena. Danas se tvrđa smatra jednom od najmodernijih vojnih utvrda koje se nalaze u srednjoj Europi.

Većina spomenika koja se ondje nalaze su smješteni oko glavnog trga, a ondje se nalazi barokni kružni pil, kip Sv.Trojstva, koji se ondje nalazi od 1730.godine. U to vrijeme Slavoniju je pogodila kuga, te je radi toga kip Sv.Trojstva napravljen kao znak protiv kuge. Sveto Trojstvo sa anđelima na oblacima, a ispod kipovi zaštitnika od kuge nalaze se na samom kapitelu stupa. Kroz godine pil je uređivan i nadograđivan drugim kipovima svetaca, poput sv.Rozalije, Katarine, Roka i Sebastijana (1784.).³⁵

Najstarija zgrada u tvrđi je Zgrada Muzeja koja je sagrađena 1702.godine, a osim nje ondje se nalaze i druge vrijedne zgrade, kao što su: Zgrada gradske straže (1709.), Sveučilište J.J.Strossmayera, Franjevački samostan (1699.), niz plemićkih kuća, svjetovnih spomenika, vojarni sa nizovima arkada i dr.

Jedna od najstarijih pošta u Europi se nalazi upravo ovdje u Tvrđi, a otvorena je 1774.godine.

„U sjevernom dijelu prizemlja uređena je poštanska dvorana za korisnike, a u južnom stan za domara i ured. Na katu je bio stan za ravnatelja u sjevernom, a za službenike u južnom dijelu zgrade, dok su hodnici i stubište bili u sredini. U dvorištu kuće nalazila se staja za konje i kolnica za poštanska kola. U toj je zgradi 1858. otvoren prvi brzojavni

³⁴ Portal za kulturni turizam, <http://www.kulturni-turizam.com/hrv/sadrzaj/osijek/>

³⁵ TZ Obž, Kultuno povijesna baština Osječko-baranjske županije, <http://www.obz.hr/staro/hr/pdf/VodicHr.pdf>

ured, a 1860. prva gradska telefonska središnjica, s 43 telefonska priključka - opisuje naš sugovornik. Dodaje da je to dugo bila glavna pošta grada, sve do gradnje nove, velike poštanske zgrade, 1913., na uglu današnje Europske avenije i Stepinčeve ulice.³⁶

Tvrđa se od 2005.godine nalazi na popisu potencijalnih upisa na UNESCOV-u listu.

Župna crkva Sv.Petra i Pavla

Župna crkva ili katedrala u Osijeku je izgrađena u neogotičkom stilu. Od 1866.godine raspravljalo se o njezinoj gradnji, gdje je prvi poticaj dao J.J.Strossmayer. U prošlosti na tom mjestu se nalazila Gornjogradska crkva, kada se smatralo da ona svojim izgledom ne pripada među nove građevine koje su ondje izgradile. Tako je već 1892. godine, prema zahtjevu njemačkog arhitekta Franza Langenberga, koji je od 1892.sudjelovao u natječaju, srušena crkva. Od istog trenutka počela je gradnja nove crkve, a njezin vanjski izgled je dovršen 1898.godine. Posvetu crkve je obavio tadašnji biskup J.J.Strossmayer, 1990.godine.

Crkva se danas sastoji od 5 zvona, i tornja koji je visok do 90 metara.

Europska avenija

Europska avenija se u Osijeku ističe po njezinim palačama koje se ondje nalaze od 20.stoljeća, a sagrađene su u bečko secesijskom stilu. U stilu „mađarske secesije“ je izgrađena Poštanska palača, koja je najveća među svima njima.

Najviše posjećena je zgrada Muzeja likovne umjetnosti. Muzej se sastoji od brojnih umjetničkih slika i skulptura. Portreti plemićkih obitelji ili pejzaži dijelova Osječko-baranjske županije su dio muzeja koji se ističu jer su djela od poznatog vlasnika crtačke škole Huga Conrada Von Hötendorfa i Adolfa Waldingera.

Crkva uzvišenja sv.Križa

Crkva uzvišenja sv. Križa se ističe u Osijeku, jer je po svecu, sv. Antunu Padovanskom, koji je jedan od oltara u crkvi, posvećen dan, koji se u Slavoniji naziva „kirvaj“. Na taj

³⁶ Latinovic V., Osijek-grad kulture, http://osijek-culture.eu/hr_HR/kultura-u-osijeku/arhitektonska-bastina/zgrada-poste-u-tvrđi

dan ondje su postavljeni štandovi i izloženi različiti ručno rađeni proizvodi, poput proizvoda od meda, svijeće, igračke, ali i licitarska srca, koji su svima poznati jer se nalaze na UNESCO-voj listi svjetske nematerijalne baštine. To se održava 13.lipnja svake godine.³⁷

Crkva sv. Mihaela Arkandela

Prije nego što je postala katolička crkva, ona je bila jedna od džamija u Osijeku. U katoličku crkvu je pretvorena na kraju 17.stoljeća, koji su je gradili Isusovački redovnici.

Danas se sastoji od 2 tornja koji su visoki 47 metara. Svakog petka u točno 11 sati, zvona tornjeva zvone kako bi ljude podsjetili na trenutak 1687.godine, kada su se oslobodili od Turaka. A sliku tog događaja prikazuje i slika koja se nalazi u toj crkvi, iza glavnog oltara.³⁸

Osim ovih nabrojanih kulturnih znamenitosti, Osijek obiluje sa još mnogo toga, a među njima su: crkva sv.Jakova i kapucinska ulica, Eurodom i žalosna kapelica, Viseći most i secesijski zdenac, Crkva preslavna imena Marijina, Trg slobode, general vojarna-rektorat itd.

5.2.Bizovac

Oko dvadeset kilometara zapadno od Osijeka nalazi se grad Bizovac, koji je većini ljudi poznat po lječilišnom turizmu, jer se unutar njega nalaze toplice, koji sadržavaju ljekovite kupke termalne vode. Ali Bizovac nije samo grad toplica, u njemu se ističu kulturne atrakcije crkva sv.Mateja i dvorac Norman-Prandau.³⁹

Dvorac Norman-Prandau

Ova građevina je sagrađena još u 19 stoljeću, kojom su se služili činovnici i vlastelinstvo za osobne potrebe. Nakon udaje barunice Marijane Prandau za grofa Konstantina Normana, zgrada je preuređena za stanovanje, a njen izvorni oblik se čuva još i dan danas, te ga u takvom obliku možete vidjeti u središtu Bizovca.⁴⁰

³⁷ TZ grada Osijeka, <https://www.tzosijek.hr/znamenitosti-57>

³⁸ ibid

³⁹ Ibid

⁴⁰ Ibid

Župna crkva sv.Mateja

Ondje se nalazi od 1802.godine, a već 1875.godine je dorađivana. Pripada klasicističkoj jednobrodnoj građevini, te sadrži prizemni župni dvor, od polovice 19.stoljeća.

5.3. Valpovo (Walpo)

Valpovo se danas naziva i kao grad muzej. Razlog tomu je, jer su u 18.stoljeću, utvrdu koju je koristila grofova obitelj Prandau, pretvorili u dvorac. A danas se u njemu nalazi Gradski muzej, on se smatra najznačajnijim spomenikom koji se nalazi na sjeveru Hrvatske. Oko dvorca se nalazi perivoj, koji je uređen na temelju perivoja u Engleskoj.

Na jugoistočnoj strani od ovog dijela grada, nalazi se glavni trg. Na trgu se nalazi barokna crkva Bezgrešnog začeća Blažene Djevice Marije, koja se ondje nalazi od 1733.godine, zatim vijećnica koja je izgrađena u historicističkom stilu, kasnobarokna jednokatnica hotela, katnica obitelji Desaty, kuće Burjana i Šećara u klasicističkom stilu. Zgrade predstavljaju posebnost, jer ukoliko se udaljite i gledate zgrade iz daljega, dobije se vizualan doživljaj dvorca Prandau-Normana. ⁴¹

5.4.Našice

U ovom gradu ističe se crkva sv.Antuna Padonavskog, u kojoj se nalaze barokni oltari, rokoko oratorij s grbom obitelji Pejačević, i naravno drugi crkveni inventari. Veliki utjecaj na grad su ostavili Franjevci, koji su tu crkvu naknadno dorađivali, ali su i izgradili samostan.

U gradu se nalaze 2 dvorca obitelji Pejačević. Obitelj Pejačević je u to vrijeme bila ugledna plemićka obitelj. Jedan od njih danas se koristi samo u školske svrhe. Naziva se Malim dvorcem Pejačević. Dok je drugi, veći, izgrađen 1812. Godine, ali je kroz godine naknadno dorađivan i proširen. U njemu se danas nalazi Zavičajni muzej Našice i galerija slika. ⁴²

⁴¹ TZ grada Osijeka, <https://www.tzosijek.hr/znamenitosti-57>

⁴² Ibid

Vezano uz obitelj Pejačević, u središtu grada se nalaze spomenici na mjesnom groblju, kapela s kriptom obitelji te grob od Dore Pejačević, hrvatske skladateljice.⁴³

5.5. Đakovo

Đakovo kao grad se prvi puta spominje u pisanim dokumentima poput darovnice hrvatskog kneza Kolomana bosanskom biskupu Ponsi, koje je bilo 1239.godine. od te godine biskupi postaju gospodarima Đakova, a Đakovo se naziva biskupskim gradom. Zastupljen je s osamnaest preventivno zaštićenih, šest registriranih nepokretnih kulturnih dobara profane i sakralne arhitekture jednom registriranom urbanističkom povijesnom cjelinom, evidentiranim i registriranim arheološkim lokalitetima te spomen obilježjima vezanim za radnički pokret i II svjetski rat.

Urbanistički dio određuje osovina koja povezuje dva glavna gradska trga: Strossmayerov trg kao sakralno središte i trg uz profano župnu crkvu Svih Svetih.

Glavna urbana vertikala je neoromanička katedrala sv. Petra. Na suprotnoj strani trga (istočnoj strani) nalaze se prizemne kasnobarokne kanoničke kurije, a na jugoistočnoj strani dvokatna secesijska građevina Bogoslovnog sjemeništa. Suprotno od ovog skupa je trg koji se nalazi pred crkvom Svih Svetih oko koje se nalaze bivši župni dvor, Zgrada Gradskog poglavarstva i sud. Povezanost između ta dva trga je Ulica hrvatskih velikana koju karakterizira ulična izgradnja povijesnih stilova- od baroknih svjetovnih i kanoničkih prizemnica. Mikrocjelinu u gradu čine građevine u Ulici kralja Tomislava: samostan časnih sestara sv. Križa s crkvom Presvetog Srca Isusova, stari samostan i historicistička građevina pučke škole.⁴⁴

Katedrala sv. Petra

Katedrala u Đakovu sadrži dva zvonika koja su visoka 84. metara. Ona je prepoznatljiva po njezinoj crvenoj opeki. Za nju se angažirao bosansko-đakovački i srijemski biskup J.J. Strossmayer.

Pripada najmlađim katedralama u Hrvatskoj, a njezina unutrašnjost se sastoji od čak 7 oltara, 31 skulpturom različitih svetaca i 32 uklesana reljefa. Korištena je fresko

⁴³ TZ Obž, Kultuno povijesna baština Osječko-baranjske županije, <http://www.obz.hr/staro/hr/pdf/VodicHr.pdf>

⁴⁴ Prostorni plan grada Đakova, <https://djakovo.hr/index.php/dokumenti/category/44-prostorni-plan-uredjenja-grada-dakova>

tehnika, koja se koristila za prikazivanje biblijskim motivima. Njezinim oslikavanjem bavili su se 12 godina njemački slikari, obitelj Seitz (sin i otac). Katedrala također sadrži kriptu, u kojoj se nalazi grobnica biskupa J.J.Strossmayera i drugih tadašnjih bitnih svetaca, i njegovih pomoćnika.⁴⁵

Župna crkva Svih Svetih

Unutrašnjost crkve je u bizantsko-maurskom stilu. Crkva postoji od 14.stoljeća, koja je prvo glasila kao crkva sv.Lovre. kroz godine, u vrijeme vladanja Turaka ona je pretvorena u džamiju, pa onda poslije ponovno u katoličku crkvu.

Ergela

Ergela postoji od 1506.godine. Ergela u Đakovu je značajna jer pripada najstarijim ergelama u cijeloj Europi. Od 19.stoljeća, na ergeli se počinju uzgajati konji lipicanci. Za njihovo uzgajanje koriste se dvije lokacije: Ivandvor i Pastuharna. Konji su se ponajprije počeli samo uzgajati, ali kroz godine počeli su se održavati treninzi, odnosno aktivnosti za građane, kao što je jahanje, a nakon toga i konjička natjecanja.

Ona sadržava oko 160 lipicanskih konja, i predstavlja dugu „povijest“ njihovog uzgoja. Osim toga ondje se znaju održavati i različite manifestacije, događaji i zabave. Ponajviše u vrijeme Božića ili Uskrsa. Danas ona predstavlja kulturno-povijesni, tradicijski ali i ruralni doživljaj Slavonije, te Osječko-baranjske županije.⁴⁶

5.6. Ostali gradovi

U prijašnjim poglavljima, predstavljeni su gradovi koji do sada predstavljaju najveću ulogu u razvoju Osječko-baranjske županije. Naravno ona još sadržava druge gradove, mjesta koji imaju veliki potencijal za razvoj. Tu je Aljmaš, koje je danas najznačajnije Marijansko proštenišće. Ona sadržava župnu crkvu u kojoj se nalazi kip Gospe od Utočišta, i to od 1704.godine.

Erdut, mjesto uz kojeg se nalaze ruševine feudalnog grada i sjedišta gospoštije. Ono je još i poznato kao grad gdje je potpisan sporazum, kao okončanje Domovinskog rata. Sporazum se naziva Erdutskim sporazumom a potpisan je 12.studenog 1995.godine

⁴⁵ Damjanović D. Đakovačka katedrala,2009

⁴⁶ TZ Đakovo, <https://www.tzdjakovo.eu/index.php1/hr/znamenitosti/drzavna-ergela-dakovo>

Tu su još u Bilju: Dvorac Eugena Savojskoga, Židana župna crkva Bezgrešnog Začeca Blažene Djevice Marije. U Dardi: Dvorac baruna Eszterházyja, crkva sv. Mihajla, crkva sv. Ivana Krstitelja. Beli Manastir: župna crkva sv. Martina biskupa i parohijska pravoslavna crkva sv. Arangela Mihajla itd.

5.7. Manifestacije kao dio kulturnog turizma

Većina manifestacija u Osječko-baranjskoj županiji se odvijaju na lokalnim mjestima, što je veliki nedostatak njihove poznatosti. Postoje različita zanimljiva kulturna događanja, a neka od njih su prikazani na slici br.2.

Slika br. 2. Manifestacija Osječko-baranjske županije

Izvor: Master plan OBŽ

Slika br.2. Prikazuje one najpoznatije manifestacije u županiji. Mnoge od njih imaju veliki potencijal za valoriziranje i daljni razvoj. Neke od njih su: Wine & Bike Tour, Strossmayerovi dani, Đakovački bušari, Ribarski dani, Piškorevački sokaci, Olimpijada starih športova, Božićni bal lipicanaca, Hodočašće za Veliku Gospu u Aljmašu, Godišnji ophod kraljica ili Ljelja (UNESCO, 1966.godine upisan kao hrvatska kulturna baština), Rombergove večeri itd.

Jedna od manifestacija koja privlači pozornost je Olimpijada starih športova u Brođancima. Održava se u kolovozu gdje se natječu u više disciplina, a naglasak je

oživljavanje starih sportova, i po nekoliko stoljeća, poput: streličarstvo, bacanje potkove na kolić, trčanje na štulama do cilja, potezanje užeta i slično.⁴⁷

Najpoznatija manifestacija u Osječko-baranjskoj županiji su „Đakovački vezovi“. Oni se održavaju još od 1867.godine, koja iz godine u godinu skuplja sve više posjetitelja, oko 30 000-40 000, što je vrlo značajan potencijal u razvoju turizma.

Đakovački vezovi su zapravo manifestacija narodnog folklora. U početku odvijanja, dobili su odaziv samo domaćih ljudi, ljudi iz Slavonije. No, nakon godina manifestacija se proširila. Nije se samo predstavljao folklor područja Slavonije, nego i drugih krajeva Hrvatske, a u novije vrijeme dolaze i ljudi iz drugih država. Osim folklorno plesa, za vrijeme manifestacije, koja traje do tjedan dana, održavaju se različite izložbe, svečane povorke, pučko crkveno pjevanje, Đakovština u pjesmi i plesu, koncerti različitih izvođača, te za posjetitelje koji su željni adrenalina, u vrijeme vezova postavljen je i lunapark.

„Đakovački vezovi nisu samo revija nošnji i smotra folklora. Oni su puno više. Kroz različite radionice za djecu i odrasle možete barem na trenutak osjetiti duh tradicije. Kroz plesne korake folklornih skupina oživljavaju se stare tradicije, upriličuju se prikazi starinskih običaja. Kolo, bećarac, zvuk tambure te raskošno vezene, šlingane i dukatima ukrašene narodne nošnje, mame stanovnike i posjetitelje na ulice grada.“⁴⁸

⁴⁷ Živković, P.: Turistička privlačnost Osječko-baranjske županije, Osijek, 2008., str. 81.

⁴⁸ Đakovački vezovi, <https://djakovacki-vezovi.hr/o-manifestaciji-djakovacki-vezovi/>

6. ZAKLJUČAK

Za Osječko-baranjsku županiju velika je važnost razvoja turizma, koja bi povećala gospodarski razvitak. Dosadašnji razvoj turizma u županiji je temeljen na kulturno-povijesnim sadržajima i valorizaciji prirodnih resursa. No, osim toga, kao što je kroz ovaj rad spomenuto, ona obiluje i drugim atraktivnostima. Hrana, vino, rekreacijska područja, manifestacije, seoska gospodarstva poprimaju sve veći značaj. Ono što je prva asocijacija na Slavoniju su upravo domaći proizvodi koji mogu poprimiti veliki značaj i postati resurs za stvaranje konkurentskog turističkog proizvoda.

U Republici Hrvatskoj nije se dovoljno posvećivala pozornost kontinentalnom turizmu. No, danas, sve više se pokazuje kako turisti žele doživjeti što više različitih iskustava prilikom svojeg putovanja, žele upoznati nešto novo, upoznati život ljudi, različitosti pojedine zemlje i slično. Slavonija nema more, ali obiluje drugim potencijalima koje se trebaju na pravi način iskoristi. Tako se i odnos prema kontinentalnom turizmu mijenja. Sve više se javlja interesiranje za „eko-turizam“, „sportsko-rekreacijski“, „avanturistički“ i drugi. Osječko-baranjska županija nalazi se na vrhu razvoja turizma među kontinentalnim županijama. Ističe se važnost ruralnog turizma, zbog poljoprivrede, vinogorja, gastronomije i same tradicije i njezina prenošenja.

LITERATURA

Knjige:

- I. Petrić L., *Osnove turizma*, Sveučilište u Splitu, 2015.
- II. Čavlek.,N.: *Turizam, Ekonomske osnove i organizacijski sustav*, Školska knjiga,2011.
- III. Weber, Mikačić., *Osnove turizma*, Školska knjiga, 2017.
- IV. Geić S., *Menadžment selektivnih oblika turizma*, Sveučilište u Splitu, 2011.
- V. Ružić, P.: *Ruralni turizam*, Institut za poljoprivredu i turizam, 2009.
- VI. Razović M.: *Obilježja ponude kulturnog turizma dalmatinskih županija*, Turistička zajednica županije Splitsko dalmatinske, 2009.
- VII. DAMJANOVIĆ D.: *Đakovačka katedrala*, Sveučilište u Zagrebu, 2009.
- VIII. Živković, P.: *Turistička privlačnost Osječko-baranjske županije*, Osijek, 2008.

Znanstevna literatura:

Turistička zajednica Osječko-baranjske županije i dr.: *Informacija o stanju i razvojnim mogućnostima turizma na području Osječko-baranjske županije i radu turističke zajednice županije*, 2017.

Upravni odjel za kontinentalni turizam.Osječko-baranjske županije: *Izvešće o razvoju turizma na području osječko-baranjske županije*

Internetske stranice:

- I. Turistička zajednica grada Osijeka, <https://www.tzosijek.hr/znamenitosti-57>
- II. Turistička zajednica grada Đakova, <https://www.tzdjakovo.eu/index.php1/hr/znamenitosti/drzavna-ergela-dakovo>
- III. Agencija za upravljanje zaštićenim prirodnim vrijednostima na područjima Osječko-baranjske županije, http://www.obz-zastita-prirode.hr/index.php?option=com_content&view=article&id=323:ornitoloki-rezervat-podpanj&catid=67:vijesti
- IV. Turistička zajednica Osječko-baranjske županije, <http://www.tzosbarzup.hr/hr/posjetite/bizovacke-toplice/>

- V. TZ Obž, *Kultuno povijesna baština Osječko-baranjske županije*,
<http://www.obz.hr/staro/hr/pdf/VodicHr.pdf>
- VI. Prostorni plan grada Đakova,
<https://djakovo.hr/index.php/dokumenti/category/44-prostorni-plan-uredenja-grada-dakova>
- VII. Master plan turizma Osječko-baranjske županije, 2017.
- VIII. Zavod za prostorno planiranje d.d.,2006.
- IX. Benčić, M., *Brendiranje turističkih atrakcija*,
<https://zir.nsk.hr/islandora/object/unipu:1147/preview>, 2016.
- X. Turizam, <https://www.hgk.hr/documents/turizam5bb47cb4e9503.pdf>
- XI. *Rekreacija, izleti i priroda*, <https://knezevi-vinogradi.hr/turizam/rekreacija-izleti-i-priroda/>
- XII. *Erdut-Aljmaš-Dalj*, <http://www.glas-slavonije.hr/391328/1/Erdut---Aljmas---Dalj-Vinogorje-i-svetiste-u-zagrljaju-Dunava>
- XIII. Službena stranica Parka prirode Kopački rit, <https://pp-kopacki-rit.hr/>
- XIV. Ruralna ponuda Osječko-baranjske županije,
<http://www.ruralna.hr/?page=client&id=302#cgoo-tab>
- XV. Državna ergela Đakovo; ergela-djakovo.hr/hr, 2017.
- XVI. *Baranjsko i erdutsko vinogorje*, <http://www.poslovni.hr/hrvatska/baranjsko-i-erdutsko-vinogorje-dio-vintoura-41051>
- XVII. Blažević M., *Ruralni turizam Obž*,
[file:///C:/Users/Asus/Downloads/blazevic_marin_pfos_2018_diplo_sveuc%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/Asus/Downloads/blazevic_marin_pfos_2018_diplo_sveuc%20(1).pdf)
- XVIII. *Portal za kulturni turizam*, <http://www.kulturni-turizam.com/hrv/sadrzaj/osijek/>
- XIX. Latinovic V., *Osijek-grad kulture*, http://osijek-culture.eu/hr_HR/kultura-u-osijeku/arhitektonska-bastina/zgrada-poste-u-tvrđi
- XX. Đakovački vezovi, <https://djakovacki-vezovi.hr/o-manifestaciji-djakovacki-vezovi/>

(kolovoz 2019.)

SAŽETAK

Kroz ovaj rad nastojalo se opisati i predstaviti Osječko-baranjsku županiju u turizmu. Opisani su atraktivni sadržaji županije te njezini selektivni oblici turizma. Atributi županije su njezin jedini zaštićeni Park prirode Kopački rit, koji predstavlja kombinaciju turističke ponude. Nudi učenje kroz obilazak kulturnih objekata, i poučne staze, rekreativnih aktivnosti poput promatranja ptica, ribolova, vožnja čamcem i eko turizam, jer u Parku se nalazi mnoštvo različitih vrsta ptica i životinja, među kojima se nalaze i rijetke vrste u svijetu. Ruralni turizam Osječko-baranjske županije predstavljaju različita seoska gospodarstva među kojima su najpoznatiji Baranjski dvori, kuća Ivica i Marice i Banjski dvori, vinogorja: Erdutsko, Baranjsko, Đakovačko, Ergela u Đakovu koja se ističe uzgojem lipicanskih konja. Od kulturnog turizma ističu se gradovi Đakovo, Osijek, Našice, Valpovo, Bizovac, koji sadrže brojne kulturne objekte. Od ostalih selektivnih oblika turizma, Osječko-baranjska županija ne predstavlja veliki izbor, iako ima ponudu sportsko-rekreacijskog turizma, zdravstvenog i ide prema razvoju ekoturizma.

SUMMARY

Through this paper, the aim was to describe and present the Osijek-Baranja County in tourism. Attractive contents of the county and its selective forms of tourism are described. The attributes of the county are its only protected Kopački rit Nature Park, which is a combination of tourist offer. It offers learning through tours of cultural sites, educational trails, recreational activities such as bird watching, fishing, boating and eco tourism, as the Park has many different species of birds and animals, among which are rare species in the world. Rural tourism in the Osijek-Baranja County is represented by various farms, the most famous being Baranjski dvori, Ivica and Marica House and Banjski Dvori, vineyards: Erdutsko, Baranjsko, Đakovačko, Stud farm in Đakovo, which stands out for breeding Lipizzan horses. Among the cultural tourism are the towns of Đakovo, Osijek, Našice, Valpovo, Bizovac, which contain numerous cultural objects. Of the other selective forms of tourism, the Osijek-Baranja County is not a great choice, although it does offer sports and recreational tourism, health care and is heading towards the development of ecotourism.